

Usmonov Murod Dusmurot o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
“Raqamli iqtisodiyot” kafedrası asistenti

usmonov.murodbek95@gmail.com

Rahimboyeva Shohida Alisher qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
“Iqtisodiyot fakulteti” talabasi

shohidarahimboyeva777@gmail.com

Erkinova Komila G'ulomjon qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
“Iqtisodiyot fakulteti” talabasi

komilaerkinova097@gmail.com

IQTISODIY RIVOJLANISHDA INNOVATSIYALARNING RO'LI

Annostatsiya: Ushbu ilmiy ishda iqtisodiyot nuqtai nazarida innovatsiyalar o'rni tutgan ahamiyati ko'rib chiqiladi. Innovatsiya ilmiy-texnika yuruqlari va ilg'or tajribalarga asoslangan texnika, texnologiya, boshqarish va mehnatni tashkil etishda iqtisodiyotda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: mehnat , innovatsiya, investitsiya, fan-tehnika, ilmiy yutuq, kadrlar, marketing, raqobat, inson kapitali, .

Аннотация: В данной научной работе рассматривается важность инноваций с экономической точки зрения. Инновации являются важным аспектом экономики с точки зрения технологий, управления и организации труда, основанным на научно-техническом прогрессе и передовом опыте.

Ключевые слова: труд, инновации, инвестиции, наука и технологии, научные достижения, кадры, маркетинг, конкуренция, человеческий капитал.

Annotation: This scientific work examines the importance of innovation from an economic perspective. Innovation is of great importance in the economy in the areas of technology, management, and labor organization based on scientific and technical developments and best practices..

Key words: labor, innovation, investment, science and technology, scientific achievement, personnel, marketing, competition, human capital.

Iqtisodiy taraqqiyotda innovatsiyalarning o'rni nihoyatda muhim va ko'p qirrali. Ular uzoq muddatli iqtisodiy o'sishni ta'minlash, raqobatbardoshlikni oshirish va turmush darajasini oshirishning asosiy omili hisoblanadi. Keling, ushbu rolning asosiy jihatlarini batafsil ko'rib chiqaylik

1. Hosildorlikning oshishi:

Texnologik innovatsiyalar: Yangi texnologiya va asbob-uskunalarini joriy etish resurslarini (mehnat, kapital, xom ashyo) kamroq sarflagan holda ko'proq mahsulot ishlab chiqarish

imkonini beradi. Bu ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga va ishlab chiqarish tannarxini kamaytirishga olib keladi, bu esa iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi.

Masalan:Konveyerning ixtiro qilinishi avtomobilsozlikda mehnat unumdorligini sezilarli darajada oshirdi, boshqa tarmoqlarda esa ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish kam mehnat sarflab ko'proq mahsulot ishlab chiqarish imkonini berdi.

2. Yangi ishlab chiqarish va ish o'rinlarini yaratish:

Mahsulot innovatsiyasi: Yangi mahsulot va xizmatlarning rivojlanishi butunlay yangi bozorlar va tarmoqlarni yaratadi, bu esa yangi ish o'rinlari va iqtisodiy kengayishlarga olib keladi.

Misol: Shaxsiy kompyuterlar va internetning paydo bo'lishi IT-sanoatning paydo bo'lishiga olib keldi, bu esa millionlab ish o'rinlarini yaratdi va jahon iqtisodiyotini tubdan o'zgartirdi.

3. Raqobatbardoshlikni kuchaytirish:

Differentsiya: Innovatsiyalar kompaniyalarga noyob mahsulotlar, xizmatlar yoki jarayonlarni taklif qilish orqali raqobatchilardan ajralib turishga imkon beradi. Bu bozor ulushini va rentabellikni oshirishga yordam beradi.

Misol: Apple mahsulotlarining innovatsion dizayni va foydalanuvchilarga qulay interfeysi kompaniyaga smartfonlar bozorida yetakchi mavqeini saqlab qolish imkonini beradi.

4. Turmush darajasini oshirish:

Daromadlarning o'sishi:Innovatsiyalar hisobiga iqtisodiy o'sish hosildorlikning oshishiga va natijada ish haqining oshishiga olib keladi, bu esa aholi turmush darajasini yaxshilashga yordam beradi.

Yangi yechimlar:Innovatsiyalar salomatlik, ekologik barqarorlik va resurslar tanqisligi kabi ijtimoiy muammolarga yechim taklif qiladi, bu esa hayot sifatini ham oshiradi.

5. Iqtisodiyotning barqarorligi va moslashuvchanligi:

Iqtisodiy zarbalar:Innovatsiyalar iqtisodiy zarbalarga bardosh bera oladigan va o'zgaruvchan global sharoitlarga moslasha oladigan yanada chidamli va moslashuvchan iqtisodiyotlarni yaratishga yordam beradi.

Masalan: Kuchli innovatsion ekotizimga ega mamlakatlar masofaviy ish, sog'liqni saqlash va ta'minot zanjirini boshqarish uchun yangi texnologiyalar va yechimlarni tezda ishlab chiqish orqali COVID-19 pandemiyasining ta'siriga dosh bera oldi.

6. Har xil turdagi innovatsiyalar va ularning ta'siri:

Mahsulot innovatsiyasi:Yangi mahsulot yoki xizmatlarni yaratish.

Jarayon innovatsiyasi:Mahsulot yoki xizmatni ishlab chiqarish usulini takomillashtirish.

Marketing innovatsiyalari: Mahsulotlarni ilgari surish va tarqatishning yangi usullari.

Tashkiliy innovatsiyalar: Boshqaruv va biznesni tashkil etishning yangi usullarini joriy etish.

7. Innovatsion jarayonda turli ishtirokchilarning roli:

Kompaniyalar: Tadqiqot va ishlanmalarga sarmoya kiritadigan innovatsiyalarning asosiy omillari.

Davlat: Innovatsiyalar uchun qulay muhit yaratish, ilmiy tadqiqotlarni moliyalashtirish, ta'limni qo'llab-quvvatlash.

Universitetlar va ilmiy-tadqiqot institutlari: Yangi bilimlarni shakllantirish va malakali kadrlar tayyorlash.

Jismoniy shaxslar (tadbirkorlar, ixtirochilar): Yangi boshlanuvchilar va kichik biznes orqali innovatsiyalarga hissa qo'shish.

8. Innovatsiya va uning ta'sirini o'lchash:

Ar-ge (tadqiqot va ishlanma) xarajatlari.

Patentlar soni.

Hosildorlikning oshishi.

Global Innovatsiyalar indeksi (GII).

9. Muammolar va mulohazalar:

Barcha innovatsiyalar muvaffaqiyatli emas.

Avtomatlashtirish ishni yo'qotishga olib kelishi mumkin.

Innovatsiyalar sarmoya va tavakkal qilishni talab qiladi.

Innovatsiyalar inklyuziv bo'lishini ta'minlash muhim, shunda ularning foydalari teng taqsimlanadi.

Yuqorida keltirilgan tahlillardan xulosa qilib aytganda, innovatsiyalar zamonaviy dunyoda iqtisodiy o'sishning eng muhim dvigatel kuchlaridan biri hisoblanadi. Ular nafaqat yangi mahsulotlar va xizmatlarni yaratib, iste'molchilar ehtiyojlarini qondiradi, balki ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirib, resurslardan samarali foydalanishga erishiladi.

Innovatsiyalar raqobatbardoshlikni oshirish, yangi bozorlarga kirish, ishlab chiqarish samaradorligini yuqori darajaga ko'tarish, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni tezlashtirish kabi muhim omillarga ta'sir ko'rsatadi.

Davlat tomonidan innovatsion faoliyatni rag'batlantirish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, ilmiy-tadqiqot ishlarini moliyalashtirish, innovatsion infrastrukturani rivojlantirish va kadrlar tayyorlashga alohida e'tibor qaratilishi lozim.

Shuningdek, xususiy sektor ham innovatsiyalarni joriy etishga faollik ko'rsatishi, yangiliklarni izlash va tadbirkorlik tashabbuslarini qo'llab-quvvatlashi kerak.

Innovatsiyalarni rivojlantirish uchun bilim va texnologiyalarni o'zlashtirish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish, intellektual mulkni himoya qilish va innovatsion ekosistemani yaratish kabi chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur.

Faqatgina innovatsiyalar asosida iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish va barqaror rivojlanishga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. A.V. Vaxabov, D.A. Tadjibayeva, Sh.X. Xajibakiev Darslik - "Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar" Toshkent-2015 yil
2. Rasulova D. B. "Ishchi kuchi migratsiyasi rivojlanishining nazariy asoslari" – T.: Moliya, 2010-yil.
3. George J. Borjas, "Self-Selection and the Earnings of Immigrants," American Economic Review 77 (September 1987): 531–553.
4. Barry R. Chiswick, "The Effect of Americanization on the Earnings of ForeignBorn Men," Journal of Political Economy 86 (October 1978): 897–921.
5. Lalith Munasinghe, "Specific Training Sometimes Cuts Wages and Always Cuts Turnover," Journal of Labor Economics 23 (April 2005): 213–233.
6. Ravenstein, E.G. (1885). *The Laws of Migration*. Journal of the Statistical Society of London, 48(2), 167-235.